

Capitolul I. Căsătoria

I. Căsătorie minor. Autorizare. Condiții

Pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi sau, după caz, a tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul. Instanța admite cererea de autorizare, având în vedere certificatul de naștere al petentei, declarația dată de părinții acesteia, certificatul medico-legal prin care se concluzionează că minora prezintă o dezvoltare psiho-somatică corespunzătoare căsătoriei.

Jud. Năsăud, sent. civ. nr. 837 din 9 aprilie 2012, nepublicată

Prin cererea înregistrată petenta minoră F.M., asistată de reprezentanta sa legală F.S., a solicitat instanței autorizarea încheierii căsătoriei acesteia.

Analizând actele dosarului, instanța a reținut că, potrivit art. 272 NCC, căsătoria se poate încheia dacă viitorii soți au împlinit vârsta de 18 ani, iar pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi sau, după caz, a tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul.

Verificând actele depuse de petenta minoră la dosar, respectiv certificatul său de naștere, declarația dată de părinții petentei, respectiv de F.S. și F.I., prin care se declară de acord cu încheierea căsătoriei acesteia, certificatul medico-legal prin care se concluzionează că petenta minoră prezintă o dezvoltare psiho-somatică corespunzătoare căsătoriei, instanța, în baza art. 272 alin. (2) NCC, a admis cererea petentei conform dispozitivului.

Jurisprudență C.E.D.O. 1. Prin art. 12 din Convenția europeană este garantat dreptul fundamental, pentru un bărbat sau o femeie, de a se căsători și a întemeia o familie. Exercițarea sa antrenează consecințe de ordin personal, social și juridic. El este condiționat de legile naționale ale statelor contractante, dar limitările ce rezultă nu trebuie să restrângă sau să reducă dreptul în cauză într-o modalitate sau într-o proporție care să prejudicieze însăși substanța acestuia (*Rees c. Regatului Unit*,

17.10.1986). În toate statele membre ale Consiliului Europei, aceste „limitări” apar în calitate de condiții și figurează ca reguli de procedură sau de fond. Primele se referă în special la publicitatea și celebrarea căsătoriei, cele din urmă examinează, în primul rând, capacitatea, consimțământul și unele impedimente. Interdicția aplicată reclamantului, de a se căsători pe o durată ce atinge durata maximă de trei ani, se înscrie în cadrul reglementării exercitării dreptului la căsătorie, art. 12 nefăcând deosebire între căsătorie și recăsătorire. Totodată, aceasta constituie o sancțiune civilă aplicabilă din oficiu, întrucât constituie o materie de ordine publică, protejând stabilitatea căsătoriei și vizând, în același timp, ocrotirea altor persoane, de fapt, a viitorilor soți ai persoanelor divorțate. Chiar dacă ea prezintă un scop legitim și conform interesului public, în cazul în care legislația națională recunoaște divorțul – ceea ce Convenția nu cere –, art. 12 garantează celui divorțat dreptul de a se recăsători fără a suferi restricții iraționale, astfel încât măsura litigioasă a afectat însăși substanța dreptului la căsătorie, dovedindu-se a fi neproportională cu scopul legitim urmărit (*C.E.D.O., F. c. Elveției, 18 decembrie 1987, în Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului. Culegere selectivă, p. 351-364*).

2. Autorizare căsătorie minor. Condiții. Motive temeinice

Instanța reține avizul medical favorabil încheierii căsătoriei, acordul părinților minorei cu capacitate de exercițiu restrânsă în acest sens, faptul că din relația de dragoste a minorei cu concubinul a rezultat minorul în vârstă de aproape 1 an, iar coabitarea în afara căsătoriei nu este permisă de religia îmbrățișată de către reclamantă și viitorul soț; raportat și la concluziile anchetei sociale și apreciind asupra interesului superior al minorei, se constată existența unor motive temeinice pentru autorizarea încheierii căsătoriei.

Jud. Beclean, sent. civ. nr. 1200 din 2 octombrie 2012, nepublicată

Prin cererea înregistrată reclamanta C.I.M., minoră cu capacitate de exercițiu restrânsă, asistată de părinții săi L.V. și C.N., a solicitat instanței să dispună autorizarea încheierii căsătoriei înainte de împlinirea vârstei de 18 ani.

Analizând actele și lucrările dosarului, instanța a reținut că din înscrisurile depuse la dosar rezultă faptul că reclamanta s-a născut la data de 16.05.1996, având, în prezent, împlinită vârsta de 16 ani, părinții săi fiind C.V., căsătorit (la data de 2.02.2005) L.V., și L.N., căsătorită (la data de 2.02.2005) C.N. Din certificatul medico-legal depus de reclamantă la dosarul cauzei rezultă faptul că aceasta prezintă o dezvoltare

psihosomatică corespunzătoare pentru încheierea căsătoriei. Potrivit certificatului de naștere depus la dosar, la data de 25.10.2011 reclamanta l-a născut pe minorul L.M.A.C., pe care l-a recunoscut tatăl acestuia, L.E.D., persoană cu care reclamanta dorește în prezent să se căsătorească. Instanța mai reține că L.V. și C.N., părinții reclamantei, prezenți la termenul de judecată din 28.09.2012, s-au declarat de acord față de intenția de căsătorie a acesteia, confirmând că fiica lor este angajată într-o relație cu L.E.D. de o mai lungă perioadă de timp. Și din ancheta socială efectuată în cauză reiese că reclamanta are o relație de concubinaj cu numitul L.E.D., la domiciliul căruia s-a și mutat și unde reclamanta locuiește împreună cu acesta și cu copilul lor minor L.M.A.L.

Potrivit art. 5 alin. (1) din Legea nr. 71/2011, dispozițiile Codului civil se aplică tuturor actelor și faptelor încheiate sau, după caz, produse sau săvârșite după intrarea sa în vigoare, precum și situațiilor juridice născute după intrarea sa în vigoare. Conform dispozițiilor art. 272 NCC, căsătoria se poate încheia dacă viitorii soți au împlinit vârsta de 18 ani. Pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi sau, după caz, a tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul. În cazul în care unul dintre părinți refuză să încuviințeze căsătoria, instanța de tutelă hotărăște și asupra acestei divergențe, având în vedere interesul superior al copilului.

Potrivit art. 229 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 71/2011 raportat la art. 107 NCC, până la reglementarea prin lege a organizării și funcționării instanței de tutelă, atribuțiile acesteia, prevăzute de Codul civil, sunt îndeplinite de instanțele, secțiile sau, după caz, completele specializate de minori și familie. În concluzie, având în vedere starea de fapt prezentată și dispozițiile legale sus-menționate, instanța reține avizul medical favorabil încheierii căsătoriei, acordul părinților reclamantei în acest sens, faptul că din relația de dragoste a minorei cu numitul L.E.D. a rezultat minorul L.M.A.L., în vârstă de aproape 1 an, iar coabitarea în afara căsătoriei nu este permisă de religia îmbrățișată de către reclamantă și viitorul soț; raportat și la concluziile anchetei sociale și apreciind asupra interesului superior al minorei, se constată existența unor motive temeinice pentru autorizarea încheierii căsătoriei înainte de împlinirea vârstei de 18 ani, astfel că a fost admisă cererea astfel cum a fost formulată.

Jurisprudență C.E.D.O. 1. Interdicția aplicată unui soț de a pune patronimul soției sale, nume de familie, înaintea numelui său, în condi-

țiile în care legislația elvețiană permitea varianta inversă, reprezintă o încălcare a art. 8 al Convenției europene. Parlamentul elvețian, dornic să păstreze unitatea familiei și să evite ruptura de tradiție, nu a consimțit niciodată introducerea egalității absolute între soți în privința alegerii numelui și în mod deliberat a limitat dreptul femeii de a adăuga numele său la cel al soțului. Această regulă nu poate profita prin analogie soților în familiile care au luat numele soției. Progresul spre egalitatea sexelor este astăzi un scop important al statelor membre ale Consiliului Europei; prin urmare, numai considerații puternice ar putea justifica o diferență de tratament bazată exclusiv pe sex ca fiind compatibilă cu Convenția europeană. Convenția trebuie interpretată în lumina condițiilor de astăzi și în special în funcție de importanța acordată principiului nediscriminării. Nu există nicio diferență între alegerea de către soți a unuia dintre numele lor, de preferință a celui alt, ca nume comun. Cât privește alte tipuri de nume, cum ar fi cele compuse sau alte forme particulare, tribunalul federal însuși le-a distins de numele de familie legal, singurul care poate figura în documentele oficiale ale unei persoane. Ele nu pot fi deci considerate ca echivalente cu acesta. Diferența de tratament în cauză, lipsită de o justificare obiectivă și rezonabilă, a încălcat art. 14 coroborat cu art. 8 din Convenția europeană (*C.E.D.O., Burghartz c. Elveției, 22 februarie 1994, www.echr.coe.int*).

2. Căsătoriile care nu sunt conforme dreptului național nu împiedică o viață de familie (*C.E.D.O., Abdulaziz, Cabales și Balkandali c. Regatului Unit, 28 mai 1985, www.echr.coe.int*).

3. Limitările impuse dreptului unui bărbat și al unei femei de a se căsători și de a fonda o familie nu trebuie să fie de o severitate atât de înaltă, încât acest drept să fie atins în substanța sa. Interdicția mariajului între socrii și nora ori ginerele lor semnifică că reclamanții nu pot face să fie recunoscută social și juridic relația lor. Faptul că mariajul ar putea fi ipotetic încheiat dacă foștii lor soți ar deceda nu suprimă atingerea substanței acestui drept. De asemenea, posibilitatea de a sesiza Parlamentul, care să emită o lege individuală de excepție, nu poate avea altă semnificație, cât timp procedura este excepțională și foarte costisitoare, iar corpul legislativ nu are stabilită vreo procedură ori vreun criteriu clar pentru emiterea unei astfel de legi. Împiedicarea căsătoriei, chiar dacă vizează un scop legitim – protecția integrității familiei și protecția intereselor și sentimentelor copiilor –, nu poate împiedica existența faptică a unei relații care să aducă atingere acestor interese. Tocmai de aceea, într-o situație analogă, Parlamentul a estimat că interdicția nu vizează vreun scop util ordinii publice. Curtea a apreciat că incoerența între scopurile declarate de către statul pârât și derogările de interdicție compromise raționalitatea și logica legii în discuție. De aceea, există o violare a art. 12 din Convenție (*C.E.D.O., B. și L. c. Regatului Unit, 13 septembrie 2005, www.echr.coe.int*).

4. Noțiunea de „familie” vizată de art. 8 din Convenție nu se limitează doar la relațiile bazate pe căsătorie, ci poate îngloba alte legături de „familie” *de facto*, atunci când părțile conviețuiesc în afara oricărei legături maritale (*C.E.D.O., Johnston și alții c. Irlandei, 18 decembrie 1986, www.echr.coe.int*).

3. Autorizare căsătorie minor. Consimțământul părintelui căruia i s-a încredințat minorul

În vechea reglementare a art. 43 alin. (1) C. fam., părintele căruia i s-a încredințat minorul exercita cu privire la acesta drepturile părintești. În actuala reglementare, având în vedere definiția dată autorității părintești în art. 483 NCC, la încheierea căsătoriei minorei este suficient consimțământul părintelui căruia i-a fost încredințată aceasta prin hotărâre judecătorească intrată în puterea lucrului judecat.

Jud. Bistrița, s. civ., înch. nr. 11150 din 15 decembrie 2012, nepublicată

Prin cererea înregistrată la data de 07.12.2011, petenta Z.T.V., în vârstă de 16 ani, asistată de mama sa T.A., a solicitat instanței să încuviințeze încheierea căsătoriei sale cu numitul B.V.

Analizând actele dosarului, instanța a reținut că, potrivit art. 272 alin. (2) NCC, „pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi sau, după caz, a tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliu”. Minora, născută la data de 18.11.1995, se află în prezent într-o relație cu numitul B.V., astfel încât instanța apreciază că este în interesul minorei oficializarea căsătoriei dintre cei doi, pentru ca minora să beneficieze de toate drepturile și garanțiile conferite de lege și care izvorăsc din relațiile de familie.

Totodată, instanța reține că, în vechea reglementare a art. 43 alin. (1) C. fam., părintele căruia i s-a încredințat minorul exercită cu privire la acesta drepturile părintești. În actuala reglementare, având în vedere definiția dată autorității părintești în art. 483 NCC, conform cu care această autoritate părintească reprezintă suma drepturilor și obligațiilor pe care părinții le au față de copiii lor minori, instanța constată că, în raport de art. 272 alin. (4) coroborat cu art. 398 NCC, față de hotărârea judecătorească depusă la dosar prin care minora a fost încredințată mamei sale T.A., hotărâre intrată în puterea lucrului judecat, este suficient consimțământul părintelui căruia i-a fost încredințată minora.

Având în vedere certificatul medico-legal nr. 3077/I/c/95/06.12.2011, emis de Serviciul medico-legal județean Bistrița-Năsăud, prin care s-a concluzionat că minora Z.T.V. are o dezvoltare psiho-somatică corespunzătoare pentru încheierea căsătoriei, aceasta având, în prezent, vârsta de 16 ani, văzând și acordul mamei acesteia, exprimat în fața instanței, constatând îndeplinite condițiile cerute de lege, instanța, în considerarea dispozițiilor art. 272 alin. (4) coroborat cu art. 398 NCC, a admis cererea petentei și a autorizat încheierea căsătoriei acesteia cu numitul B.V.

Jurisprudență C.E.D.O. 1. Prin art. 12 din Convenția europeană este garantat dreptul fundamental, pentru un bărbat și o femeie, de a se căsători și de a fonda o familie. Totuși, cel de-al doilea aspect nu este o condiție a primului, iar incapacitatea pentru un cuplu de a concepe sau a crește un copil nu poate constitui în sine un motiv de privare de dreptul vizat de prima teză a dispoziției în cauză. Exercițarea dreptului la căsătorie comportă consecințe sociale, personale și juridice. El este supus legilor naționale ale statelor părți, dar limitele care rezultă din acestea nu trebuie să îl restrângă sau să îl reducă de o manieră sau la un grad care ar aduce atingere înseși substanței acestuia. Dacă aparține statului să determine, în special, condițiile pe care trebuie să le îndeplinească o persoană transsexuală, revendicând recunoașterea juridică a noii sale identități sexuale, pentru a stabili că schimbarea sa de sex a fost realizată, precum și acelea în care o căsătorie anterioară încetează de a mai fi valabilă ori formalitățile aplicabile unei viitoare căsătorii (spre exemplu, informațiile care trebuie furnizate viitorilor soți), Curtea nu vede niciun motiv care să justifice privarea transsexualilor, în orice circumstanță, de dreptul de a se căsători. Ea concluzionează, deci, existența violării art. 12 din Convenție (*C.E.D.O., Christine Goodwin c. Marii Britanii, 11 iulie 2002, în C.-L. Popescu, Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului 1999-2002, Ed. All Beck, București, 2003 și www.echr.coe.int*).

4. Capacitate de exercițiu anticipată. Recunoaștere de către instanța de tutelă

Potrivit art. 40 NCC, pentru motive temeinice, instanța de tutelă poate recunoaște minorului care a împlinit vârsta de 16 ani capacitate deplină de exercițiu. Atât din depozițiile martorilor audiați, cât și din raportul de expertiză medico-legală psihiatrică întocmit rezultă că reclamanta prezintă un intelect normal, fără probleme de natură psihică, are discernământul păstrat, similar cu al unei persoane adulte, având capacitate de exercițiu.

*Jud. Bistrița, s. civ., sent. nr. 1252 din 9 februarie 2012,
nepublicată*

Prin acțiunea civilă înregistrată, petenta B.M. a chemat în judecată pe pârâta B.E.L., solicitând instanței să-i recunoască capacitatea de exercițiu deplină anticipată, conform dispozițiilor art. 40 NCC sau să se dispună instituirea altei măsuri de ocrotire, conform dispozițiilor art. 104 și urm. NCC.

Analizând actele dosarului, instanța reține că din căsătoria numiților B.E.L. și B.T. a rezultat minora B..M, născută la data de 5.01.1996. La data de 01.04.2008, la vârsta de 37 ani decedează tatăl minorei, numitul B.T., care era asociat unic la SC F.E. SRL, cu sediul în com. T.B., sat M.B., nr. (...), având ca obiect de activitate principală exploatarea și prelucrarea lemnului. Prin moștenire, petenta a dobândit 3/4 părți din societate, iar mama sa 1/4 părți, conform art. 8 din actul constitutiv actualizat. Fiind singurul copil la părinți, având în vedere că mama sa a avut nevoie de sprijin, petenta s-a implicat în toate problemele familiei încă de la data decesului tatălui său, maturizându-se prematur.

Atât din depozițiile martorilor audiați, cât și din raportul de expertiză medico-legală psihiatrică întocmit în cauză rezultă că numita B.M. prezintă intelect normal, fără probleme de natură psihică, are discernământul păstrat, similar cu al unei persoane adulte, având capacitate de exercițiu. Potrivit art. 40 NCC, pentru motive temeinice, instanța de tutelă poate recunoaște minorului care a împlinit vârsta de 16 ani capacitate deplină de exercițiu.

5. Nulitate căsătorie. Alienat sau debil mintal. Legea aplicabilă

1. Potrivit art. 25 alin. (1) din Legea nr. 71/2011, validitatea căsătoriei încheiate înainte de data intrării în vigoare a Codului civil se stabilește potrivit dispozițiilor legii în vigoare la data încheierii ei.

2. Căsătoria celui suferind de alienație sau debilitate mintală este lovită de nulitate absolută, fără a distinge după cum persoana se află sau nu sub interdicție judecătorească, pentru că acest impediment este de ordin biologic și social, chiar dacă încheierea căsătoriei a avut loc într-un moment de luciditate pasageră.

Nulitatea absolută a căsătoriei pentru lipsa vremelnică a facultăților mintale este condiționată de absența discernământului în momentul încheierii căsătoriei, ceea ce echivalează cu inexistența consimțământului.

Prin sentința civilă nr. 3573/2011, pronunțată de Judecătoria Năsăud la data de 28 decembrie 2011, s-a admis acțiunea civilă formulată de reclamantul R.A. împotriva pârâtei N.M., reprezentată prin curator special C.M., și a pârâtului N.V. și, în consecință, s-a constatat nulitatea căsătoriei încheiate între pârâții N.V. și N.M. și înregistrate la nr. 89/13.11.2008 în registrul stării civile existent la Primăria orașului N., cu consecința nulității privind numele de familie avut anterior căsătoriei.

Împotriva acestei sentințe au declarat apel pârâțul N.V. și pârâta N.M., prin curatorul special desemnat. Apelul declarat nu este fondat.

Instanța de fond a fost sesizată cu o acțiune în constatarea nulității absolute a căsătoriei apelanților, pe considerentul că apelanta era lipsită de discernământ la momentul încheierii căsătoriei. Acțiunea s-a promovat la data de 31 martie 2011, când în vigoare erau prevederile Codului familiei, act normativ abrogat numai la data de 1.10.2011, când a intrat în vigoare noul Cod civil. Potrivit art. 25 alin. (1) din Legea nr. 71/2011, validitatea căsătoriei încheiate înainte de data intrării în vigoare a Codului civil se stabilește potrivit dispozițiilor legii în vigoare la data încheierii ei.

Nulitatea absolută solicitată este sancțiunea care intervine în cazul nerespectării unei condiții de valabilitate la momentul încheierii căsătoriei. Prin urmare, întrucât acțiunea formulată a impus analiza condițiilor de fond cerute pentru încheierea căsătoriei, aceasta trebuie examinată prin prisma prevederilor Codului familiei, în vigoare la data încheierii căsătoriei (13.11.2008, conform certificatului de căsătorie depus în copie la dosar), așa cum rezultă din prevederile art. 25 alin. (1) din Legea nr. 71/2011, mai sus indicate.

Pârâta-apelantă suferă de oligofrenie în grad de imbecilitate, având discernământul abolit la momentul examinării sale – 31.07.2008, conform certificatului medico-legal nr. 2124/1/f/11 din 31.07.2008, ale cărui concluzii s-au menținut și de comisiile medicale superioare care au examinat starea apelantei. Așa cum corect a reținut instanța de fond, căsătoria celui suferind de alienație sau debilitate mintală este lovită de nulitate absolută, fără a distinge după cum persoana se află sau nu sub interdicție judecătorească, pentru că acest impediment este de ordin biologic și social, chiar dacă încheierea căsătoriei a avut loc într-un moment de luciditate pasageră. Nulitatea absolută a căsătoriei pentru lipsa vremelnică a facultăților mintale este condiționată de absența discernământului în momentul încheierii căsătoriei, ceea ce echivalează cu inexistența consimțământului.

În cauză se poate observa faptul că medical s-a constatat lipsa discernământului anterior încheierii căsătoriei, la data de 31.07.2008, astfel încât la momentul încheierii căsătoriei – 13.11.2008 – este evident că apelanta nu avea discernământ. Ulterior, în baza acestui act medical a fost și pusă sub interdicție judecătorească prin sentința civilă nr. 1725/23.11.2010.

Având în vedere că art. 9 C. fam. oprește căsătoria debilului mintal, că medical s-a constatat că apelanta suferă de debilitate mintală, aceasta nu poate încheia vreo căsătorie până când nu se constată medical că are discernământul păstrat. Prin urmare, soluția instanței de fond, de constatare a nulității absolute a căsătoriei, este legală. Art. 19 C. fam. prevede expres sancțiunea nulității absolute în cazul căsătoriei alienatului sau debilului mintal, nulitate care nu poate fi acoperită.

Ca efect al nulității absolute, părțile sunt repuse în situația anterioară încheierii actului, considerându-se practic că acea căsătorie nu a existat. Prin urmare, în mod corect s-a dat eficiență efectelor nulității și s-a dispus ca apelanta să revină la numele avut anterior încheierii celei de a doua căsătorii.

Faptul că la momentul încheierii căsătoriei nu s-a formulat opoziție, că prima căsătorie a dăinuit în timp până la încetarea ei ca urmare a morții soțului, nu are relevanță în privința soluției nulității, atât timp cât nulitatea absolută poate fi invocată oricând, cât timp ea intervine dacă se constată lipsa vreunei condiții de valabilitate.

Faptul că aproximativ 5 ani de zile a fost în ființă o primă căsătorie nu poate justifica menținerea celei de a doua căsătorii. Pe de o parte, chiar dacă și prima căsătorie ar fi fost nulă, nulitatea nu a fost invocată de vreo persoană până la încetarea căsătoriei prin deces. Pe de altă parte, deși este foarte probabil ca starea apelantei să dateze din copilărie, în condițiile în care medicii au constatat că, la data de 31.07.2008, când a avut loc examinarea apelantei, apelanta avea discernământul abolit, fără a se putea pronunța în privința perioadei de debut a bolii, prima căsătorie, care cuprinde perioada 15.06.2002 - 7.02.2007, este anterioară datei la care s-a constatat lipsa discernământului, astfel că aparent este valabilă.

6. Nulitate căsătorie. Bigamie

Este nulă absolut căsătoria încheiată de persoana care în fapt era căsătorită legal la data noii căsătorii.

*Jud. Bistrița, s. civ., sent. nr. 4227 din 10 aprilie 2012,
nepublicată*